

2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (XLVI): CIRCULARA RUȘINII
- pierdut să fiu, dacă-i pierdută România! - apostolia națională a preotului
român de ambe strane - refuz al negocierii în dauna onoarei!

prin cultură un organism social!

Ioan Slavici
1848-1925

Mitropolitul Ardealului captiv într-un coșmar
... de dragul unui om carismatic, dar perfid ...

Tisza s-a năpustit asupra românilor din Ardeal să le stoarcă o declarație monstruoasă de protestare contra anexării Ardealului la România, pe care să o opună notei puterilor aliate
... 180 au semnat circulara rușinii ...

Eu declarația aceasta nu o iscălesc, să știu că mă trag în țepă ... Pierdut să fiu, dacă-i pierdută România!
tribunistul Roman Ciorogariu

Leul de la Șişești

Vasile Lucaciu
1852-1922

țara sa va lupta până va avea doar „o cătană și o coroană”
Biserica pentru care și-a păstorit turma l-a repudiat. Blestemul pare a-l urmări în eternitate ...

Vasile Mangra
1850-1918

István Tisza
prim ministru
1861-1918

sagunism - tribunism - samănătorism

Continuăm reproducerea selectivă din studiul dr. Florin Ardelean „Destin și provocare. Vasile Lucaciu și Vasile Mangra sau sarcasmul istoriei”: «În cotidianul Nagyvárad (8 septembrie 1916), Mitropolitul Ardealului a publicat o circulară, semnată și de Miron Cristea, document cu totul nefericit, exemplu de lașitate și lipsă a demnității. Printre altele, în circulara de tristă faimă se spunea: „Față de noul dușman (Regatul României – n.n.) care râvnește în chip atât de păcătos la știrbirea și stricarea hotarelor Patriei noastre (Austro-Ungaria – n.n.), veți ști să luptați cu aceeași îndârjire, vitejie și credință cu care eroii noștri au sfărâmat cetățile de granit de la Ivangorod. Căci dragostea, credința și alipirea noastră către Tron și Patrie vă va lumina mintea, vă va întări inima și vă va oțeli brațul. (...) Fiți cu încredere că în ziua judecății și a răsplătirii, Majestatea Sa, Înalțul Împărat și Rege, împreună cu luminatul Guvern Ungar, nu vor întârzia a vă răsplăti după merit credința și viteja cu care ați apărat Tronul și Patria”. (...) Contele a folosit momentul extrem de vulnerabil pentru noi (România era aproape învinsă!) – „Tisza s-a năpustit asupra românilor din Ardeal să le stoarcă o declarație monstruoasă de protestare contra anexării Ardealului la România, pe care să o opună notei puterilor aliate”-, iar presiunea lui asupra capilor Bisericilor sau ai celor mai mulți dintre reprezentanții românilor ardeleni și-a produs roadele odioase. Texte similare au semnat episcopul greco-catolic Demetriu Radu, dar și nu mai

puțin de 180 de personalități publice românești, din Ardeal și Banat (cei doi mitropoliți, toți episcopii și canonicii, asesorii și profesorii seminariilor, membrii Consiliului Național Român, în frunte cu Teodor Mihali. O lovitură cruntă de imagine, un dezastru pentru intransigenți, **o victorie strălucită pentru tandemul Tisza-Mangra.** (...) Au scăpat de dezonoare numai cei internați (persoanele considerate periculoase de către guvernarea maghiari și internați în lagăre) și cei aflați sub arme. Spre lauda lui, Roman Ciorogariu, profesor la acea vreme la Institutul Teologic din Arad, **a refuzat să semneze în rând cu cei 180 circulara rușinii**, chiar dacă Mangra, prin trimișii lui, amenința pe cei ce cutezau să-l înfrunte. „**Eu declarația aceasta nu o iscălesc, să știu că mă trag în țepă**”, a spus viitorul episcop ortodox al Oradei, dar auzind de refuz, Mangra nu ezită să-l amenințe că va fi „pierdut”, cerându-i ultimativ să-și exprime adeziunea telegrafic. Refuzul a venit imediat: „**Pierdut să fiu, dacă-i pierdută România!**”.

Un caz rar, din păcate prea rar, de înfruntare demnă a destinului, de refuz al negocierii în dauna onoarei.

Lunile trec agonizant pentru români, iar din extaz, contele Tisza s-a văzut căzut în abis, confruntat cu furia budapestanilor (R. Ciorogariu a fost martorul, înspre toamna anului 1918, unei demonstrații de 40 de mii de oameni, care purtau prin capitala Ungariei un sicriu inscripționat cu numele contelui). Încăpățânat, Tisza avea să spună în parlament, unde i se reproșa dezastrul de pe fronturile de luptă, că țara sa va lupta până va avea doar „**o cătană și o coroană**”, adică un soldat și o monedă de argint. La rândul-i, Vasile Mangra a fost obligat să facă față unei situații imposibile. Pariase pe calea perdantă. Un infern sufletesc părea să-l înghită, pe măsură ce știrile de pe front indicau victoria Antantei. Criza politică se instala într-un imperiu care-și trăia, spasmodic, ultimile zile. **Mitropolitul Ardealului era captiv într-un coșmar intuit probabil chiar din clipa în care căzuse în amăgire, de dragul unui om carismatic, dar perfid. Trădător de neam – ce culpă poate întrece această grozăvie?** (...) Vasile Mangra moare oarecum simbolic, o dată cu pulverizarea crezului său. Teodor Neș și l-a închipuit oarecum elegiac, pe cheiurile Dunării, „cu reverenda umflată de vânturile reci de toamnă, cu ochii tulburi, cu nervii plesniți de atâta încordare”. În ce-l privește, autorul „**Zilelor trăite**” nu a crezut zvonurile potrivit cărora mitropolitul s-ar fi sinucis, deci nici versiunea lui C. Kirilescu. În schimb, l-a citat pe cel ce i-a ținut lui Mangra lumânarea în ultimele clipe, dr. Gheorghe Popa, în dimineața zilei de 14 octombrie, ora 9. Potrivit acestuia, prin ultimele sale cuvinte, muribundul a cerut urmașilor să continue lupta pentru biserică „cu lepădare de sine”. A fost înmormântat în cimitirul Kerepes, iar fostul său prieten și viitor episcop de Oradea, prezent la ceremonia funebrală, notează amar: „Între capetele plecate înaintea acestui tragic sfârșit a idolului de odinioară, este redat pământului cel mai nenorocit om să-și doarmă somnul veșnic la câțiva pași de Kossuth”. De aproape 100 de ani, Vasile Mangra duce în moarte crucea năpăstuită a celui considerat trădător. **Biserica pentru care și-a păstorit turma l-a repudiat.**

Blestemul pare a-l urmări în eternitate. E posibil, oare, un recurs?»

În paralel cu Vasile Mangra, istoricul dr. Florin Ardelean îl prezintă pe preotul Vasile Lucaciu, cei doi urmând: «rute școlare la capătul cărora au îmbrățișat cariere didactice și ecleziale asemănătoare. V. Mangra în sânul Bisericii Ortodoxe, iar V. Lucaciu în cadrul celei greco-catolice.

În plus, au fost dotați de la natură cu calități intelectuale remarcabile, pe care nu au ezitat să și le fructifice exemplar, în școli și prin stăruința unor meditații și instrucții personale care i-au definit drept cărturari, oameni cu spirit ales. Și în privința atitudinii civice s-au manifestat izomorf, activând în mediile politice și administrative, într-un sens declarat și asumat, spre beneficiul poporului român. O vreme, vectorul acestor acțiuni inițiate și conduse de cei doi a fost univoc. La un moment dat, însă, s-a defectat ceva. Sensul de acțiune al celor doi nu doar că nu a mai fost solidar, ci de-a dreptul opozitiv». Tribunistul și preotul paroh greco-catolic Vasile Lucaciu (1852-1922), „fiu al Maramureșului și Sătmăruului” s-a născut în localitatea Apa, fiind una din cele mai importante personalități ale românilor ardeleni, militant marcant pentru drepturile românilor, lider al Partidului Național Român, inițiator și semnatar al Memorandului (la 1892), a fost deținutul politic cu cea mai mare condamnare în renumitul proces al memorandiștilor (5 ani). În studiul dr. Florin Ardelean, acesta descria similitudinile dintre cele două personalități: «În fapt, aveam de-a face cu doi oameni înzestrați intelectual, buni oratori, spirite speculative, bărbați cu inima deschisă spre năzuințele neamului, gata să-și consume energiile, în mod rațional și curajos, pentru binele românilor ardeleni. Fără îndoială, cei doi s-au afirmat drept intelectuali cu o largă imagine publică, fiind receptați de românii de toate categoriile și nivelurile de educație drept exponenții intereselor legitime ale lor, cei ce-și căutau cele mai bune modalități de exprimare a identității și de afirmare a expresiei etnice. În aceste circumstanțe, Roman Ciorogariu era pe deplin îndreptățit să considere că, până la 1899, „Mangra și Lucaciu sintetizau apostolia națională a preotului român de ambele strane (ortodoxă și greco-catolică – n.n.). Deja la 1881, pe când mai era profesor, Vasile Lucaciu a publicat lucrarea sa fundamentală, „Instituțiunile filosofice” (trei volume: Logica, Metafizica și Filosofia moralei), fapt care îl credita cu aprecieri unanime și cu dreptul de a fi un reprezentant de frunte al intelighenței transilvane, apt să susțină puncte de vedere bine argumentate în fața oricui». Dacă tribunistul Vasile Mangra era „cucerit” de contele István Tisza, preotul Vasile Lucaciu a continuat respectarea liniei politice a P.N.R., el fiind perceput ca un adevărat erou, fiind supranumit „Leul de la Șișești”.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-xlvi-circulara-rusinii-148387.html>

În: Tribuna, 17 noiembrie 2019